

kavrama aşamasıdır. Burada tarikat yolcusu, olgunluğa ulaşmış kabul edilir. Benliğinden, bencilliğinden sıyrılır ve kesin **birlik**'e ulaşır.

Tanrı'nın kişiye görüldüğü bu aşama olarak algılanan hakikat kapısında, bütün 'ben'ler, 'sen'ler karışıp, kaynaşır ve 'birliğe varır. Bu kapıya ulaşan kişi tarikata göre insan-ı kâmil olur.

(Esat Korkmaz 1993 S. 153-154)

9.3 Sudur-Öğretisi (Oluşum-, Devir-Öğretisi) :

Sudur meydana çıkma veya gelişme anlamına gelir. **Tanrı**'nın; kendi özünden fişkıran, taşan bir **nurun** (ışığın, enerjinin) dönüşümler geçirmesi yoluyla **evrende**, gözle görülebilir biçimler aldığı savunulan kuramdır.

Alevilik-Bektaşilik, sünnilik ve ortadokslukla bütünüyle çelişen, özgün bir dünya görüşü olarak gelişti. Bu dünya görüşünün temel taşlarından birisi de 'sudur' öğretisidir. Alevilik-Bektaşilik, Tanrı-doğa-insan ilişkisini sudur teorisi çerçevesinde açıklar. Bu öğretilerde, Tanrı'dan çıkıp yeniden Tanrı'ya dönen bir **devir** vardır. Tanrı, kendi kendisinin tanrısı iken, insanlar için hayal edilemeyecek bir öze sahipti. Bu ilk konumunda Tanrı'nın bir yer kaplaması ya da herhangi bir şeyden farklılığı söz konusu değildi.

Diğer taraftan Tanrı bu ilk aşamada, kendi kendisinin de bilincinde değildi. Kendi içindeki sonsuz olanakların, yeteneklerin ve güçlerin ayırımında değildi. Bunun için dönüşüme uğraması ve daha yüksek düzeyde yeni bir bilince ulaşmak üzere kendi kendisiyle **yabancılaşması** gerekiyordu. İşte sudur bu gereklilikle, Tanrı'nın kendi kendisinin bilincine varmasıyla, kendisine **yabancılaşmasıyla** başlar.

İkinci aşamada artık **Tanrı**'nın bir kişiliği vardır. **Evrenin**, bütün **ruhsal** ve **maddesel** şeylerin yaratılması için gerekli kaynağı içinde taşımaktadır. Bu nedenle Tanrı ikinci aşamasında **Hak** olarak, **Hakikat** olarak algılanır. Alevi-Bektaşilerce Tanrı'nın tercih edilen adı da budur. Daha sonra

Hak'tan **akl-ı evvel**; bundan **dokuz akıl**; dokuz akıldan **dokuz ruh**; dokuz ruhtan **dokuz gök**;

dokuz gökten **dört nitelik**; dört nitelikten **dört öğe**; dört öğeden **üç âlem**; üç âlemden **insan-ı kâmil** yaratılır ve yeniden **Tanrı**'ya dönüş gerçekleşir.

Tanrı, her dönüşüm de **yabancılaşma** kademesiyle **tanrısallığından** birşeyler yitirir. Sudur kademelerini aşağıya doğru seyrederken gerçekten uzaklaşır. **Evren Tanrı**'nın gözle görülür bir sureti olmasına karşın, aşağıya doğru son sudur aşaması olan cevher **O**'na bütünüyle **yabancısıdır**. Bu nedenle sudurun yukarıya doğru, her kademe de Tanrı'ya biraz daha yaklaşan bir dönüşümün sürmesi

zorunluydu. Zorunluluk gereği **minareller âleminden** sırasıyla **bitkiler âlemi**, **hayvanlar âlemi**, **insanlar âlemi** ve **kâmil insan âlemi** belirir. Kendisiyle bütünleşme yeteneğine sahip **kâmil insan** sayesinde, **Hak** kendi bilincini zenginleştirir, kendi kendinin bilincine varır.

Sudur öğretisine göre, yeterli olgunluğa ulaşmamış insanların **ruhları** öldükten sonra dünyada

kalır. '**Yeniden diriliş**' (reinkarnasyon) olarak algılanan bütün sudur formlarının **Hak**'a geri döneceği, yani evrenin büyük bir ateşle yanarak yok edileceği güne değin bekler. Sadece **kâmil insan** **Hak**'la birleşir ve **kıyamet** gününe değin **ruhsal** kişiliğini yitirmez.

Alevilik-Bektaşilik'te, sünnilik'dekine benzer bir cennet ve cehennem yoktur. Ölümünden bütün şeylerin Hak katında tümden yok edilmesine (kıyamet günü) değin geçen süre, genelde şu durumları içerir:

1. Ölümle birlikte **ruh**, **gayb âlemine** geçer.
2. **Ruh**, **gayb âleminde**, sıkıntılı yada huzurlu bir durumda kıyamet gününü bekler.
3. **Kıyamet** gününü bekleyen **ruh**, başka bir hayvanın yada insanın vücuduna girer.
4. İnsan öldükten sonra yalnızca onun tarafından üretilen düşünceler kalır.

(Esat Korkmaz 1993 S.322-324)